VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Ahmattien yö

Otsikko on kirjan nimi, tarkemmin sanoen lastenkirjan. Kyseessä on Talonpoikaiskulttuurisäätiön aloitteesta tehty ja Maahengen kustantama kekriseikkailu, josta on jo otettu toinen painos. Toivottavasti painoksia tulee vielä lisää.

Kirjan on kirjoittanut Kreetta Onkeli ja kuvittanut Jussi Kaakinen. Molemmat ovat nuoren polven lahjakkaita ja palkittuja tekijöitä, joista jatkossa kuullaan varmasti lisää. Kreetalle Ahmattien yö on jo kolmas kuluvana vuonna julkaistu kirja.

Kirjan kannessa komeilee Sahalahden Pakkalan kylätaloa muistuttava rakennus. Joku kohta kirjassa tuo mieleen Luhangan, ehkäpä siksi, että Kreetta Onkeli on sieltä lähtöisin. Kirjan tapahtumia yhdistävänä lankana on kekri, ja kaikki tapahtuu yhtenä yönä jossain sisäsuomalaisessa kylässä. Suosittelen tuota kirjaa kovasti 7–11-vuotiaiden lasten joululahjaksi.

Kun kirjaa kehuu, kannattaa samalla kertoa laajemmin Talonpoikaiskulttuurisäätiön kekri-projektista. Osoitteesta *www.kekri.fi* löydät kaikenlaista uutta tietoa kekristä. Sivut ovat niin hyvät, että niiden perusteella on tehty juttuja pyhäinpäiväviikonlopun lehtiin.

Sivuilla on myös Anna Sauraman kokoama kouluille tarkoitettu kekri-teemainen oppimateriaali. Valistunut opettaja löytää sivuilta monenlaista työtään helpottavaa ja lapsia kiinnostavaa. Sivuilla on vihjeitä siitä, miten kyläyhdistys tai asunto-osakeyhtiö järjestää kekrijuhlan. Sivuilta selviää myös halloweenin ja kekrin suhde.

Myönnän, että minua ottaa päähän esimerkiksi Ylen toimittajien laiskuus. Kaupallista halloweenia markkinoidaan yhtiön arvovallalla pyhäinpäivän aikaan. Niin tänäkin syksynä, vaikka tarjolla olisi ollut uutisaihetta kekrin kulttuurimerkityksestä ja noususta.

Seuraava on siis osoitettu kansallisen yleisradioyhtiön uutispäälliköille ja toimituspäälliköille: ”Kekri on ollut koko Euroopassa juhlittu, eurooppalaisen maatalouskulttuurin syksyinen sadonkorjuujuhla, johon funktionaalisesti kytkeytyvät niin vainajien muistopäivä, esikristillinen uusi vuosi, pukin ilmentämä hedelmällisyyskultti, nuorison karnevaalipäivä ja vapaaviikko kuin tuleen liittyvä magiakin. Lopettakaa halloweenistä puhuminen.”

Itse sana (keyri, köyri, kekri) on indoeurooppalaista perua *ker-. Juhlaa on todella juhlittu ilmeisesti 7 000 vuoden ajan Euroopassa ja Suomessakin 5 000 vuotta. Sen toi Suomeen Liettuasta tullut vasarakirveskulttuuri. Tämän uskallan kirjoittaa tosissani, maatalouskulttuurin logiikan pohjalta.

Halloween on kekriin verrattuna alaikäinen pikkuserkku. Kuten kaikki tietävät, halloween on irlantilaisten siirtolaisten Amerikkaan viemä All Hallows Eve eli Pyhäinmiesten päivä. Sieltä se palautui vanhalle mantereelle Jaska Jokusen ja vaihto-oppilaiden tuomana. Kaupalliset toimijat postia myöten tunnistivat halloweenissa syksystä puuttuvan sesonkijuhlan.

Samaa juhlaa juhlitaan Meksikossa Kuolleiden päivänä. Saksassa Oktoberfest on asettunut sikäläisestä kulttuurista kadonneen kekrin paikalle.

Perimmältään on kyse auringonvalon määrästä. Kaikki merkittävät vuotuisjuhlat ovat aurinkojuhlia. Uskonnotkin ovat joutuneet sopeutumaan auringon kiertoon.

Juhannus on kesäpäivän seisaus. Joulu on talvipäivän seisaus. Pääsiäinen keikkuu kuun vaiheiden takia kevätpäivän tasauksen paikkeilla. Syyspäivän tasausta ei juhlita, koska maanviljelijällä on silloin liian kiire. Sen sijaan juhlimme Pohjois-Euroopassa kasvukauden loppua, josta marrasaika alkaa.

Vaadittakoon siis kekriä viralliseen kalenteriin ja kellojensiirtoyötä samaan ajankohtaan!

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

KASVIMAAN KERTOMUKSIA

Neron ruoka

Miedonmakuinen purjo on sipuleista helpoimmin lähestyttäviä. Se sisältää monia sukulaisiaan vähemmän sipuleille tyypillisiä rikkiyhdisteitä.

Sumerilaiset viljelivät purjoa Urin puutarhoissa jo neljätuhatta vuotta sitten. Sen voimalla rakennettiin pyramideja Egyptissä, jonka purjoaterioita Mooseksen johdolla erämaassa seikkailleet israelilaiset ikävöivät.

Rooman keisari Nero söi mielellään purjoa öljyssä paistettuna ja keitoissa. Hän uskoi purjon vaikuttavan suotuisasti hänen ääneensä. Tämän tyrannin kerrotaan laulaneen lyyransa säestyksellä silloinkin, kun Rooma oli tulessa.

Purjoa arvostetaan Walesissa. Sen lohikäärmevaakunan vihreä ja valkoinen taustaväri viittaavat juuri purjoon. Perinteiseen walesilaiseen cawl-keittoon käytetään purjoa, keräkaalia, perunaa, pekonia ja lammasta.

Purjo vaatii melko pitkän esikasvatuksen ja runsaasti ravinteita. Sato korjataan myöhään syksyllä.

Kasvukauden aikana purjoa mullataan, jotta sen varsi valkaistuu. Multaamisen sijasta juurelle voi kasata ruohonleikkuujätettä, josta kasvi saa samalla ravinteita.

Sana purjo on peräisin ranskasta. Saksaksi purjo on Lauch, joka on muotoutunut suomen kielessä sanaksi laukka. Sipulien eli laukkojen sukuun kuuluu toistatuhatta kasvilajia.

TOPI LINJAMA

JUHO PAAVOLA

Pojat juovat vettä Greenwell Matongon kirjaston pihalla Windhoekissa. Namibian pääkaupungin vesiturvasta huolehtii vedenpuhdistusyritys, jonka osakkaina on kolme eurooppalaista suuryritystä. Suomalaisten pk-yritysten rahkeet eivät riitä isoihin hankkeisiin osallistumiseen.

Maailma huutaa vettä, vettä, vettä...

Puhtaan veden tarve kasvaa maailmalla kohisten. Vesialaa pidetään suomalaisen ympäristöosaamisen kruunun jalokivenä. Vienti on silti harvojen isojen yritysten varassa.

”Onko meillä riittävä poliittinen ja yritysten tahtotila tehdä vedestä bisnestä?” kysyy Finpron hallituksen puheenjohtaja **Harri Kerminen**.

”Kaikkihan ovat nyt ’cleantechiä’, mutta mitä se on? Meidän pitää rajata se alue, missä haluamme toimia ja määritellä bisnes tarkasti.”

”Prosessiteollisuutta meillä on ja sen ympärille olisi hyvä rakentaa. Tämä on myös lähellä vesiyhtiöistämme suurimman, Kemiran, strategiaa”, sanoo cleantechin eli ympäristöliiketoiminnan ohjelmajohtaja **Mari Pantsar-Kallio** työ- ja elinkeinoministeriöstä (TEM).

Vesialan yhteenliittymässä, Suomen vesifoorumi ry:ssä puhetta johtava Pantsar-Kallio pitää Kermisen ehdotusta vesialan vientiselvityksestä erittäin tarpeellisena.

Suolanpoisto muiden hommia

Kerminen – entinen Kemiran toimitusjohtaja, nykyinen vesialan hallitusammattilainen – veisi suomalaisia laitteita ja ratkaisuja ennen kaikkea nopeimmin vaurastuviin maihin.

Hän keskittyisi teollisuuden vedenpuhdistukseen, kuten suljettuihin järjestelmiin, joissa puunjalostus- ja metalliteollisuutemme ovat tehneet merkittävää työtä.

”Teollisen vedenpuhdistuksen markkinat ovat maailmalla selvästi kunnallista vesihuoltoa suuremmat.”

Teollisuusyrityksillä on hänen mukaansa maksukykyä uusille ratkaisuille, koska niiden on yksinkertaisesti pakko hoitaa vesitalouteen liittyvät asiat tarkoituksenmukaisesti.

”Vesi on kuin energia. Kummankin määrä on tavallaan vakio – ne on pakko pistää kiertämään.”

Pantsar-Kallio nostaa teollisuusvesien kierrätyksen rinnalle vedenpuhdistamoiden lietteiden käsittelyn.

”Sen sijaan suolan poistoon merivedestä meillä ei ole vielä taitoa”, hän napauttaa.

Juoma- ja käyttö- sekä kasteluveden puhdistaminen poistamalla suolaa merivedestä on maailmalla suuri bisnes. Sen vahvoja maita ovat etenkin Israel ja Singapore.

Suomessakin asiaa kehitetään Kemiran ja VTT:n yhteisessä vesitutkimuksen keskuksessa, joka kantaa lyhennettä SWEET.

Niukkojen varojen osaajien markkinat

Pantsar-Kallio kannustaa suomalaisia yrityksiä kehittämään myös vedenkäytön ja energian suhteen optimointia. Nämä kaksi niukentuvaa luonnonvaraa kulkevat myös teollisuudessa käytännössä aina käsi kädessä.

”Esimerkiksi Intian suurin maakaasu- ja öljy-yhtiö tuottaa kahdeksan miljardia tonnia öljyä vuodessa. Nyt he tarvitsevat sen käsittelyyn tuplamäärän vettä. Jos vesimäärästä saisi säästettyä kymmenenkin prosenttia, se voitaisiin pian miljardin ihmisen maassa käyttää moneen muuhunkin.”

Samaan viittaa Kerminen: ”Kun elintaso nousee, veden ja sähkön kulutus kasvaa, jopa bruttokansantuotetta nopeammin. Ongelma on siinä, että sopivasti vettä on ihan väärissä paikoissa.”

Esimerkiksi harvaan asutuissa Suomessa ja Kanadassa on puhdasta luonnonvettä riittämiin, nopeimmin kasvavissa maissa Aasiassa ja Afrikassa siitä taas on pulaa.

”Tekoja, ei lisää selvityksiä”

Vesihuollon laitteisiin ja suunnitteluuun erikoistunut Econet Group ponnistelee vientisektorilla. Sen toimitusjohtaja **Matti Leppäniemi** ei kaipaa lisää selvityksiä vaan toimintaa.

”Kyllä valtiovalta on tämän noteerannut. Ja Vesifoorumissa on mukana yli sata jäsentä. Se on syntynyt ihan muutamassa vuodessa”, hän painottaa.

”Tahtoa ja halua on ollut kaikilla. Kysymys on siitä, onko puheista syntynyt mitään. Viennin edistäjiä on vaikka kuinka paljon: Finpro, Finnpartnership, TEM:in cleantech-toiminta ja alueelliset vientiin tähtäävät hankkeet yliopistokaupungeissa. Hirveästi on laitettu rahaa.”

Leppäniemeä närää lähtökohta, että vesihuolto on silkkaa teollista bisnestä. Se haiskahtaa hänestä liiaksi siltä, että halutaan edelleen pönkittää entisen valtionyhtiön, Kemiran, menestystä kemikaalien viejänä.

”Jonkun pitää olla vastuussa myös siitä, miten vesi tuodaan ihmisille. Maaseudulla on hoidettu asiat ihan itse, mutta sama ei onnistu kaupungeissa – varsinkaan siinä tahdissa, missä kaupungistuminen maailmalla jatkuu.”

”En tiedä yhtään vesihuoltolaitosta Suomessa, jossa ei olisi valtion tukea mukana. Kun yhdyskuntia rakennetaan, siihen pitää löytyä verovaroja.”

Tarjouskisoissa tarvitaan muskeleita

Maailmalla vesibisneksessä tehdään usein sopimus esimerkiksi kokonaisen vesilaitoksen rakentamisesta ja operoinnista. Tällöin kilpailun voittava yritys voi kerätä alkuselvitysten, suunnittelun ja toteutuksen kustannukset jälkikäteen takaisin vesimaksujen muodossa.

Suomessa ei ole yhtään sen kokoluokan yritystä, joka tähän pystyisi, Vesifoorumin toimitusjohtaja **Katri Mehtonen** muistuttaa.

Kasvu isoksi yritykseksi vie aikaa kuten yritysostoin kasvaneen Econetin esimerkki osoittaa.

Suomalainen aivovienti vesihuollossa oli voimissaan vielä 1990-luvulla, mutta nykyaikana hyvä maine ei riitä, sanoo Matti Leppäniemi. ”Meillekin tulee kyselyjä tasaiseen tahtiin. Mutta samalla haluttaisiin, että meillä olisi tarjota myös koko hankkeeseen rahoitus.”

Periaatteessa laitteiden vientiin löytyy vientiluottoja. Niissä Leppäniemen mukaan vastaan tulevat korkeat takuut ja vakuudet, joita luoton saajalta edellytetään.

Toinen asia on hankkeiden koko.

Leppäniemi ottaa esimerkiksi Pietarin jätevesijärjestelmän, jonka rakentamiseen Econet osallistui laitetoimittajana yhdessä Onnisen kanssa. Suomalaisyritysten osuus oli 15 miljoonaa, mikä oli vain yksi pieni pala vuosia kestäneestä suururakoiden sarjasta.

”Olemme liian pieniä tällaisiin. Jos pk-sektoria halutaan tukea, tarjouskilpailuihin osallistumisen edellytyksiä pitäisi helpottaa.”

Viennin moottoriksi yhteinen yritys?

Vesifoorumin puitteissa onkin puhuttu vesiyritysten yhteenliittymästä, eräänlaisesta Suomen Vesi Oy:stä, jonka alla pk-yritykset yhdistäisivät voimansa.

Pitkään vesialalla sunnittelu- ja johtotehtävissä työskennellyt **Timo Koski** ehdottaa, että rahoitukseen voisivat vientiyritysten lisäksi lähteä HSY Vesi ja muut kuntien vesilaitokset sekä yksityiset sijoittajat.

Pantsar-Kallio pitää ajatusta vientiyrityksestä kannatettavana, kunhan aloite lähtee yrityksiltä itseltään. Valtion osallistumiseen hän suhtautuu kuitenkin hyvin varoen:

”Tottakai yritykset toivovat, että valtio olisi mukana, mutta tietääkseni siitä ei ole vielä keskusteltu ministeriöissä. Liikaa ei voida perustaa julkisiin tukiin.”

Harri Kerminen vierastaa uuden valtionyhtiön perustamista. ”Toiminnan pitää olla avointa kaikille.”

”Oleellista on kuitenkin se, että itse työ on tekemättä. Nyt on sen aika.”

KAIJALEENA RUNSTEN

TIESITKÖ

Kuka hörppii vedet?

Maailman vedestä 70 prosenttia kuluu YK:n mukaan kasteluun, 20 teollisuudessa ja 10 prosenttia yhteiskunnissa.

VESIBISNES

Nopeimmin kasvavaa liiketoimintaa

Suomalaisella vesialalla toimii yli 400 yritystä, joista suurin osa on pk-yrityksiä.
Vientiä harjoittavia suuryhtiöitä ovat ennen kaikkea Fortum, Kemira, Vaisala, Onninen, Ramboll, Pöyry, Tekla ja Outotec, joista useimmilla veteen liittyvä tuotanto on vai osa liiketoimintaa.
Vesiala työllistää suoraan 6 000–10 000 henkeä ilman vesihuoltoa ja -rakentamista.
Ympäristöalan yritysten liikevaihto on noin 25 miljardia euroa (2012).
Vesiliiketoiminnan osuus on Tekesin arvion mukaan noin 20 prosenttia ympäristöteknogiasta. Puolet syntyy viennistä.
Koko maailmassa vesiala on liiketoiminnoista nopeimmin kasvavia. Se kasvaa 5–10 prosenttia vuodessa.

YHTEENLIITTYMÄ

Suomen vesifoorumi

Suomen vesifoorumi ry FWF, on vesialan yhteenliittymä, jonka perustamisesta päätettiin vuonna 2009.
FWF:n tavoitteena on edistää vesiosaamisen vientiä.
Siihen kuuluu 102 jäsentä, kaksi kolmesta on yrityksiä.
Mukana ovat vesialan tutkimuslaitokset, yliopistot ja muut oppilaitokset sekä alan yhdistyksiä.
Viisi ministeriötä (UM, TEM, YM, MMM ja STM), joiden alaan vesi kuuluu, tukevat FWF:n työtä.

Vientihaluja olisi, rahoituksessa ollaan takamatkalla

Vesialalla on voimakas tahtotila vientiin, kertoo Suomen vesifoorumi ry:n toimitusjohtaja **Katri Mehtonen**.

Mehtosen mukaan vientiä harjoittavat pk-yritykset törmäävät kuitenkin jatkuvasti siihen, että Suomessa tulkitaan kilpailijamaita tiukemmin niin vienninedistämisen kuin kehitysyhteistyön tukia.

Esimerkiksi monissa muissa EU-maissa pienten ja keskisuurtenkaan yritysten ei katsota voivan kokonsa tähden edes häiritä kilpailua sisämarkkinoilla.

”Viennin tulee tietenkin olla sinällään kannattavaa, mutta hankkeiden alkuun saaminen edellyttäisi usein tukea, jota nykyisellään ei löydy. Käytännössä rahoituskeinot loppuvat juuri siinä kohtaa, missä niitä eniten tarvittaisiin.”

Avustus vipuroolissa

Tukea tarvittaisiin erityisesti esiselvitysten ja ensimmäisten kannattavuustarkasteluiden tekemiseen. Koko toiminnan budjettia ajatellen pienilläkin summilla – muutamasta kymppitonnista sataan tuhanteen – on Mehtosen mukaan tärkeä vipurooli.

”Rahoitus voisi olla myös lainamuotoinen siten, että yritys maksaisi selvityksen takaisin, mikäli hanke toteutuu.”

Aiemmin ministeriöt myönsivät avokätisemmin tukea vientihankkeiden alkuselvityksiin. Muun muassa Pietarin jätevesijärjestelmiin ja Tallinnan vesilaitoksen uudistamiseen herui vielä rahaa.

Maailmalla toimintamalli on edelleen yleinen: Esimerkiksi tanskalaisten menestys vihreän kasvun sektorilla nojaa ainakin osaksi siihen, että kansallista rahaa on käytetty vientiyrityksiä palvelevien selvitysten tekoon. Myös Ruotsilla katsotaan olevan käytössä Suomea monipuolisemmat viennin rahoituskeinot.

Samanveroisia rahoitusratkaisuja haluaa teollisen viennin pelastamiseksi kansanedustaja **Johannes Koskinen** (sd.), joka on Finnveran hallintoneuvoston puheenjohtaja.

Mehtonen näkee vastaavaa korjattavaa kehitysyhteistyössä. Merkittävä osa Suomen tuesta kanavoidaan isojen kehitysrahoittajien kuten Maailmanpankin kautta. Pienten toimijoiden on vaikea edes osallistua suuren kokoluokan tarjouskilpailuihin, saati voittaa niitä.

”Olemme samaa mieltä ulkoministeriön kanssa siitä, että kehitysyhteistyö pitää toteuttaa kumppanimaan etuja katsoen. Koska suomalaisilla yrityksillä on hyvää osaamista, sitä kannattaisi suoremmin hyödyntää kumppanimaiden avuksi.”

KAIJALEENA RUNSTEN

jatkuu seuraavalla sivulla